

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	28 kor.	— fill.
Félévre	14	—
Negyedévre	7	—
Egy óra	9	40
Egyes szám	—	10 fill.

PESTI NAPLÓ

APRÓHIRDETÉSEK ÁRA:

Egyes szó 4 fillér,
vastagabb betűvel 8 fillér.
Hirdetések milliméter számítás-
sal, díjazás szerint.
Megjelenik hétfő kivételével
napenkint, ünnep után is.

Budapest, 1910.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Andrassy-ut 27.

Kedd, június 7.

A pártok jövője.

Budapest, június 6.

A nagy többség természetesen védekezésre kényszeríti a kisebbségeket. Már kiröppennek a hírek a különböző politikai berkekből, hogy itt is, ott is a kisebbségi pártok egyesülését, szövetkezését készítik elő, és ha e hírek egyelőre inkább csak a lelkekben élő óhaj, mint a kész tényeket jelentik, nem tagadható, hogy valami komolyság mégis csak van bennük.

Régi tapasztalás, hogy minél aránytalanabbá vált a győző és a legyőzött ereje egy-egy választási hadjárat után, annál élesebb viszony kerekedett közöttük. A tulságos vereség minden ellenzékét elkeseredetté tesz és ha még azt hiszi, hogy bukását a kormány törvénytelen beavatkozása, korrupciója és erőszakossága fokozta, mint ahogy ezt például a mostani választási hadjáratról bizvást el lehet mondani, ugy dühével még élesebben fordul diadalmos ellenfelének. Gróf Batthyány Tivadar tegnapi beszédében már benne van ez a nagy keserűség és a panaszok mérhetlen nagy tömege, amelyet a kormány választási rendszere ellen sorompóba vitt, mutatja, hogy engesztelhetetlen harag és boszúra éhes keserűség fog felvonulni a kormány ellen.

A pártok életérdeke is az ezuttal,

hogy erőik megmaradt roncsaiból egyseges hatalmat szervezzenek, nehogy különválva és egymásnak rontva tulajdonképpen a kormánynak tegyenek szolgálatot. Nagyon is érthető tehát, ha a pártok személyileg kevésbé érdekelt vezérei egyre a szövetkezés gondolatával foglalkoznak és a két függetlenségi párt, a pártonkívüli függetlenségek és a néppárt bevonásával olyan kooperációra vagy koalícióra kész egységet hozzanak létre, amely közös vezérlet alatt indulna harcra. Persze, sok a nehézség. Justh és Kossuth nagy ellen-szenve egymás iránt, a legutóbbi fájdalmas választási emlékek, amelyek egyaránt fájnak minden pártnak, mert minden párt egyformán ludas benne, egyelőre igen nagy akadálya az egyesülésnek. A néppárt bevonása is sok ellenkezésre talál. Azt tudja ugyan mindenki, hogy Rakovszky egy ellenzéki akció élén megbecsülhetetlen szolgálatokat tehet. De azt is látják, hogy a szabadelvűség ezen a választáson sokkal inkább az előtérbe nyomult, semhogy a néppárttal való újabb szövetkezés hasznára lehetne a függetlenségi pártoknak, különösen pedig a Justh-pártnak, amely a választásokon kifejezetten mint szabadelvű, radikális párt mutatkozott be és ezen címen harcolt épp a legerélyesebben igen sok néppárti ellen.

De ezek a nehézségek a multak ta-

nuságai szerint, nem leküzdhetetlenek. A néppárt kicsiny számánál fogva elvégre is könnyen kihagyható, sőt rokonszenves nem is lehet az új függetlenségi tömörülés, ha annak a néppárti reakció fogja megadni az alapszínét. A vezérek féltékenységéről pedig mindkét pártban az a föltevés, hogy végül mégis csak háttérbe fog szorulni az ellenzék közös érdeke előtt és nem fogja megakadályozni azt, hogy az óriási munkapárt fegyelmezett többsége nemzeti irányba legyen kényszeríthető. Mert azt nem szabad egy pillanatra se szem elől téveszteni, hogy a munkapárt zöme olyan elemekből került össze, akik a föltétlen pártfegyelem tiszteletében nőttek föl és soha, de soha se fog ebben a pártban megtörténni az, ami a koalíciónak a sirját segített megásni, hogy minden közlegény vezérkedni szeretett volna és örökös frondot szerzett a tulajdonképpeni vezetők ellen.

Ez a többség valószínűleg fegyelmezten fog engedelmessé válni vezérei-
nek. De minél fegyelmezettebb a többség és minél széthuzóbb az ellenzék, annál nehezebb a helyzete a kormánynak a nemzetre legfontosabb kérdésekben, amelyek fölött Bécsben rendelkeznek. A kormány gyakran akarva se állhatja útját bizonyos követeléseknek és ha odafenn azt látják, hogy a többség úgy szavaz, mint a parancsolat, az ellen-

Budapest a Rákoson

— A Pesti Napló eredeti tárcája. —

Szerencsés halandók, akiknek háromszoros-
áru fiakkerre telt, vagy ismerős autóra kapaszkodhattak fel, már félkilenc táiban benn voltak újra a városban s ha véletlenül budai villamoskocsival találkoztak, meg is állapíthatták mindjárt, miért volt a repülőverseny első napja csendes és közönyös, aránylag néptelen, szinte szürke. Ezek a villamos kocsik mind zsufozva jöttek a Hűvösvölgyből, a Zugligetből és a Svábhegy felől. Budapest tehát szokott vasárnap mulatságát végezte, kirándult, elemőzsiát cipel, nagy rajokban lepelt el minden tenyérnyi zöld helyet, csak a repülőtér tribüneit hagyta félig, sőt háromnegyedrészt erejéig üresen. Mert Budán nincs beléptidij, se husz, se tíz, se öt korona, nincsenek aviatikus igazgatók, ellenőrök, biztosok, rendezők. Szóval rend van. Bécs felől épp olyan tömve jöttek ma a gyorsvonatok, mint a budai villamosok tegnap. Ott a Derbyt futották és ez a szenzáció felcsalta a legszebb toalettek és a legtömöttebb pénztárcák tulajdonosait.

Kik maradtak hát itt? Kik ügettek, vicinálisoztak, töfi-töfföztek Kőbánya felé, repülő embereket látni? Számszerint elegendő. Tíz-husz színház számára éppen elegendő. A röpiülés fő- és alvállalkozói azonban többet, sokkal többet, talán ötszörannyit vártak. Nekik sehogy se tetszett a nagy-tribün, amely oly kényelmes volt így, amelyből óriási, közönséggel el nem borított sárga deszkafoltok és sávok villogtak elő.

Kivülről azonban imponált a dolog. Gummikereki kocsik, pompás magánfogatok egymás mellett, ezrével. Automobilok, szenzációsan

nagy tömegben, köztük ezüst derékkötös rendőrök lovasbravurokkal szórakoztak.

A legdrágább, fedett tribünös helynek a képe a nem nagyon mozgalmas lóversenyképhez hasonlít. A tömeg nagyobb, de az óriási helyen egészen elvész. A korlát mellett, amely a pályától elválasztja a közönséget, egy-két tömött sorban elfér, aki nagyon kíváncsi az indulásra. A legtöbben nyugodtan ülnek a deszkamelvevényeken, jó magasan. Onnan jobban látni mindent s onnan jobban érvényesülnek a fehér, sárga és fekete áttört csipkeharisnyákkal borított bokák.

Az idő meleg, szeles, nem határozottan zivataros hajlandósága, de nem is egészen nyugodt. Rövid séta után kiderül, hogy bizalmas körben vagyunk, a jelenvoltak rovatából, a premiérekről, a jótékony ünnepélyekről és a korzóról ismert emberek között. Egy nyári képviselőházi ülést okvetlenül lehetne rögtönözni. Itt van a miniszterelnök, itt van gróf Zichy János és még néhány miniszter. Vannak kibukott képviselők, mint Hencz Károly, meg Visontai Soma és vannak volt pártvezérek, mint Polónyi Géza, gróf Andrassy Gyula, Hadik János. Az újak, a friss, vagy hosszú idő után felmelegített mandátumok tulajdonosai is itt mutatkoznak először nagyobb nyilvánosság előtt s nincs az óriási területen semmi, ami úgy ragyogna, mint Papp Géza fekete ábrázata. Az udvar, a mi miniatűr udvarunk is eljött. A nagy tribün közepén van egy pirosra festett, arannyal cifrázott páholy, amely eleinte üres ugyan, de négy óra után a katonazene rázendít a Götterhaltére: ebből lehet tudni, hogy vendégei megérkeztek. József főherceg, Augustus főhercegnő ülnek az első sorban, azután idősebbik fiúk, a hátuk mögött pedig két huszártiszt. Uni-

formis meglepően kevés. Aránylag sok generális, aranygallér is néhány, de századostól lefelé kevesen. Női toalett: Néhány szűk szoknya, köztük egy fehér, szép, görögös, de általában az derült ki, hogy ez az alkalom nem hozott külön megrendeléseket a szabócégeknek. Esetleg a Király-díj szomorú példája riasztotta el a pazarabb ruhákat.

Négy óra előtt hozzák ki az első két gépet. A 23. számot, az orosz Efimoff biplánját és a tizenhetesét: ez Paulhan Farman-féle gépe. A két gép megjelenését nyugodtan veszik tudomásul. Mintha csupa arisztokrata ülne, állna-sétálna itt, aki az életben legelőször is azt tanulja meg, hogy semmin sem szabad csodálkoznia. A két gépen szerelők dolgoznak, igazítják a légcsavárokat, a motorokat próbálják. A készülődés hosszú ideje alatt kiderül, hogy ez startverseny, akinek a gépe legrövidebb nekiszaladás után hagyja el a földet, az nyer. Először Paulhan emelkedik a levegőbe és ez a nagyszerű pillanat, a rögnek ez a legyőzése, amelyet még nem lehetne, nem szabadna megindultság nélküli szemlélni, ez se okoz egy diszkrét sóhajtásnál több izgalmat. Mintha mindennap részünk let volna benne, mintha tegnap fejezte volna b mutatványait Blériot.

Egy tizesztendős, fehér ruhás kis leány komolyan jegyzi meg, mikor Efimoff feirebben:

—Ez egy biplán.

Néhány hónapos az egész fogalom: a kis leány már tudja, sőt tudomásul veszi, mint a világ legtermészetesebb dolgát. Szegény Lilienthal, a repülés uttörője, aki karián szárnyaival nyakát törte kísérletezés közben, elbámulna, ha látná, mi lett az ő szárnyaiból s a világ, a jövőendő nemzedék milyen egyszerűen fog napi-

rendre térni a nagy probléma fölött, mint apáink a vasut s mi a telefon fölött.

A biplánok tehát szépen, szabályosan röpködnek a levegőben. Efimoff, mintha soha nem akarna leszállni, egymásután szeli az óriási köröket. A tribünök közelében gyenge éljent is kap, de csakhamar megunják és vágyakozva néznek a hangárok felé, ahonnan azonban nem hoznak ki új gépet. A szél erősödik, Efimoff is leszáll. Rövid időre olyan, mintha vihar kezdődne és a szél a tribün alá kergeti a nézőket. Nyilvánvaló, hogy ebben az időben nem lehet megkockáztatni a felszállást, a tribünön azonban mégis vannak türelmetlenkedők.

— Berlinben a legnagyobb viharban is repültek.

— Latham jégesőben szállt fel!

Asszonyok, természetesen asszonyok elégedetlenkedtek így. Talán van közöttük, aki szívesen venne némi kis balesetet, a dolog élnékiítése szempontjából. A szünet azonban kéréletlenül tart. Már József főhercegék is megunják, felkerekednek hat óra után és eltávoznak. A nagy téren karszalagos emberek cikáznak össze-vissza, borzasztó komoly ábrázattal. Egész karszalag-hierarkia. Kék, piros, lila, sárga színek, arany zsinórok. Várakozás közben kiderül, hogy Paulhan a startolási terén világrekordot csinált. Ez fokozza az étvágyat, tehát kiki ráveti magát a sonkás-zsemlyére, amelyet hol egy koronáért, hol nyolcvan fillérért adtak. Alkudni lehetett ugyanis a pincérekkel. A pezsgő viszont olcsóbb ital, mint az ásványvíz — kutvíz egészen kizárva — mert belőle egy pohár mindenütt két korona, míg vizet esetleg ötven fillérért adtak egy pohárral, esetleg kijelentették, hogy csak üvegszáura kapható, nyolcvan fillérért. Mindamellet lehetett olcsón is uzsonnázni. Aki a büfféhez ment és a

nagy tolongásban fizetés nélkül távozott, az nem panaszkodhatik.

Mindezt azonban kárpótol bennünket maga a verseny. A türelmünket is megfizeti. De csak azokét természetesen, akik győzték a várást. Már esteledett, amikor Efimoff megkezdte a második turnust, azután sorra, sűrűn libbentek fel a gépek, fakereteik között a vászon keményre feszült az ellentálló levegő erejétől. Latham, akiről még itt is tudták, hogy kicsoda, nem volt szerencsés. Alacsonyan röpi néhány percig s már le kellett szállnia. Kissé erőszakos volt a leszállás, mentők robogtak elő, balesetet emlegettek, holott nem történt semmi baj. Össze-vissza sorolták fel mindenütt a programot vizsgáló nézők a röpiülők neveit: Bielovucic, Chavez, Frey, Wienziers. Az osztrák Pischof, akinek groteszk, de biztosnak és kényelmesnek látszó gépe van, szinte egyenesen a hangárból röpi fel a magasba. A szél egészen elcsendesedik, a por leül, sötétedni kezd. A levegőben egyszerre hat gép száll, kering, emelkedik, cikázik. Ez gyönyörű, ez az utópia befejezése, a csuca; ez lelmelegíti némiképp a nézőknek ezt a hideg urit és urat játszó tömegét is. Néhány éljen hal-latszik, a tribün padjait is megkopogtatják a lelkesebbek. Két biplánra terelődött a közönség figyelme. A számokból kiderült, hogy Chavez és Frey a kormányosaik. Minden körnél magasabbra, szédítőbbre emelkednek. Ez végre egészen megkap mindenkit. Valahányszor közelbe jönnek, felzug harsányan az éljen, fel a magasba, ahová pedig hang már fel nem hatol. A motor berregése onnan felülről nem hallatszik, a légesavar irtózatossá gyors forgása nem látható. Mintha láthatatlan erő vinné, megy a gép, uszni látszik, azután olyan magas már, hogy mozdulatlanok egy helyben állónak véljük.

csak fordulása mutatja, hogy szélesebb iramja egyre tart.

— Magasabban lehet száz méternél is — találgatják.

A hivatalos jelentés megerősíti ezt a feltevést. Chavez 162 méter magasra jutott, Frey 184.5 méterre. Mire leszálltak, este lett. Észrevétlenül a nézőknek csaknem a fele elment. A pincérek pakkoltak, egymásra rakták a megmaradt sonkás-zsemlyék óriási tömegét. A hangároknál kigyulladt néhány villanylámpa. Még egy-két gép van a levegőben, de már hazafelé indul mindenki. Pischof beülteti maga mögé a feleségét és rohan a hangárokhöz a nagy madárral, amely vigan fut a homokban, mint az automobil. Kezdődik az ostrom a villamos vasut és a kocsi-tömegek ellen. A boldogok, akik helyhez jutnak, megbeszélik a délutánt, mint manőver után a harcjáték eseményeit. Ugy történt minden, ahogyan az irás tanítja s ahogyan a költők sokszor megénekelték. A szabadban, a kék, átlátszó levegőben, az égben, minden nemes, mintha nagyszerű, megejtően szép. A földön kicsinyes, boszantó, zavaros, rendetlen, mintha a rög tapadt volna hozzá. Zsaroló kocsisok, szigorú főkapitányi rendeletek, amikkel az ördög se törődik. Panasz és siralom minden ajakról. Még a sportbiztosok is méltatlankodnak: egyszerűen nem kaptak enni kinn a pálya végén, nem váltották fel őket, nem adtak szerződíjakat. Nem volt — mit mondjunk — egy mérőszalag a startversenyhez. Kóccal és collstokkal mérték. Nem voltak szakértők, nem volt egyszerűval földi siker, de pompásan viselkedett a levegő minden vakmerő, új utat törő, irigyelt, hajszálon függő életű utasával együtt.

L. G.